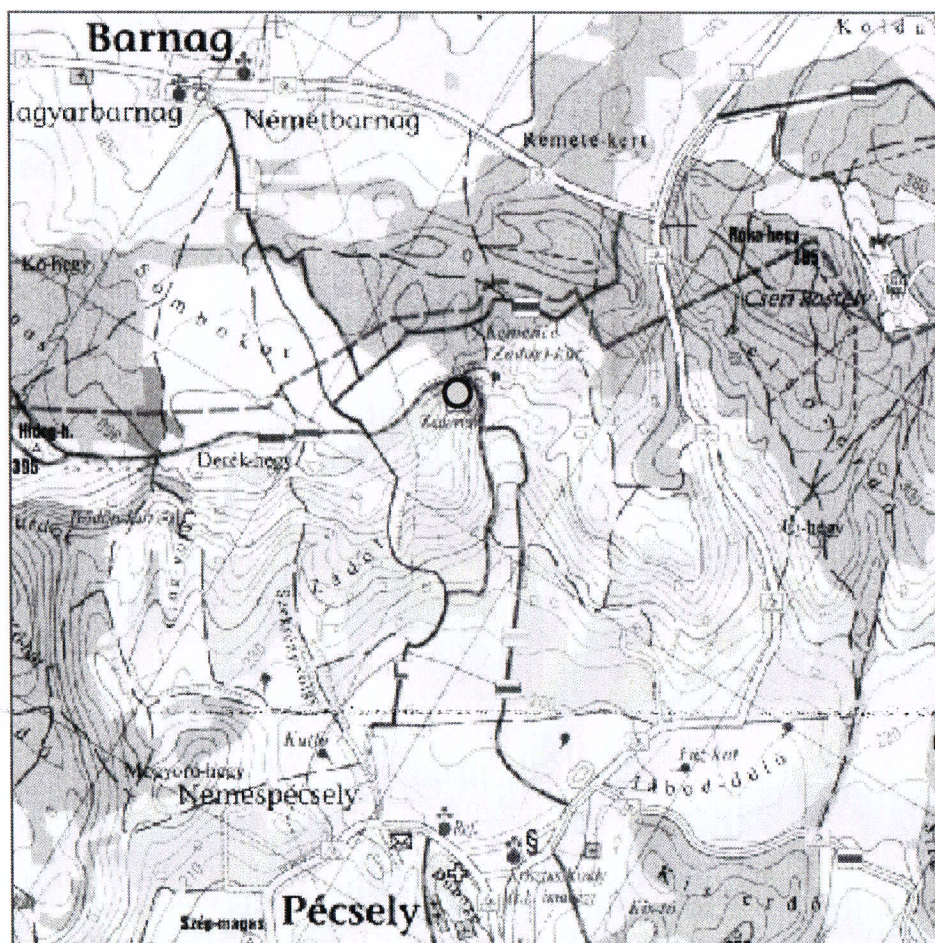


ZÁDORVÁR

egy középkori vár életre keltése ...

“Az élő Zádorvár, azaz egy gótikus vár a jelenben”





A vár helyszíne

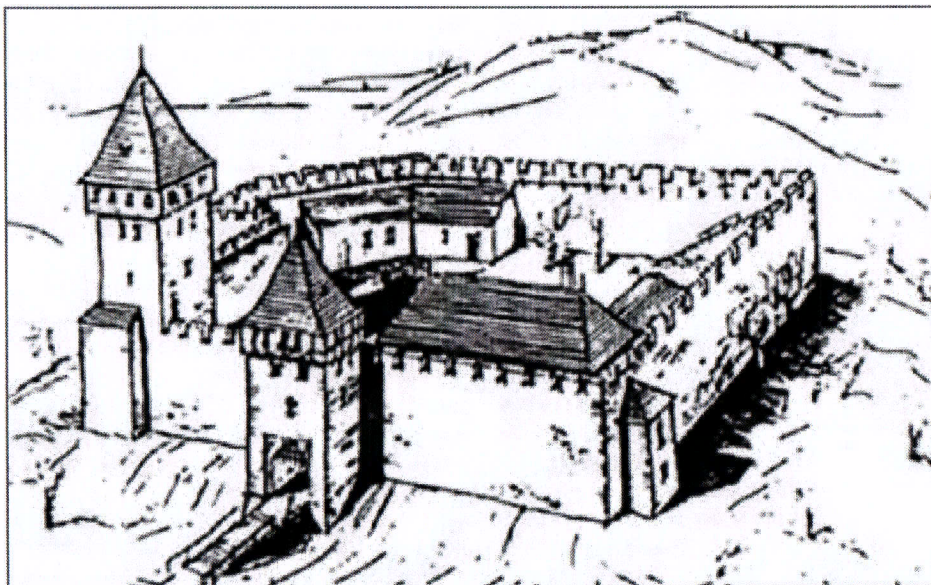
Helyszín

A Zádor-vár vagy Himfy-vár maradványai a Balaton-felvidéken Pécsely község melletti Zádor-hegy (régén Szabad-hegy) 363 m-es, erdővel benőtt kúpján áll.

Pécsely, Tihanytól és Balatonfüredtől egyaránt 10 km-re található.

A XIV. század végén épült gótikus stílusú vár romja Pécselyről és Barnag felől is megközelíthető jelzett turista utakon.





A vár története

A 14. században emelt gótikus stílusú vár, melynek történetét csupán csak részleteiben fennmaradt oklevelekből ismerheti korunk, egykor a nemesi Vezsenyi család uradalmának birtokközpontjaként volt ismert.

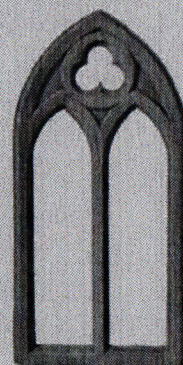
Az Árpád-házi királyok uralkodása idején a környék völgyeiben sűrű településhálózat alakult ki, amiből Barnag jobbágyfalut a Vezsenyi család birtokolt. 1374-ben I. Lajos király idejében a mai Zádor-hegy a Szabad-hegy nevet viselte. Anjou Mária királynő 1384-ben Vezsenyi László királyi étekgónak engedélyt adott egy erősített rezidencia, azaz vár létesítésére. Az előkelő család azonban a várat nem a saját, hanem a veszprémi káptalan földjén építtette fel. Erről tanúskodik a káptalan 1386-os jelentése, miszerint „...Vezsenyi Miklós fia László elfoglalta "Zabad" hegyét, ahol leromboltatta a határjeleket, majd sietve kővárat emeltetett...”

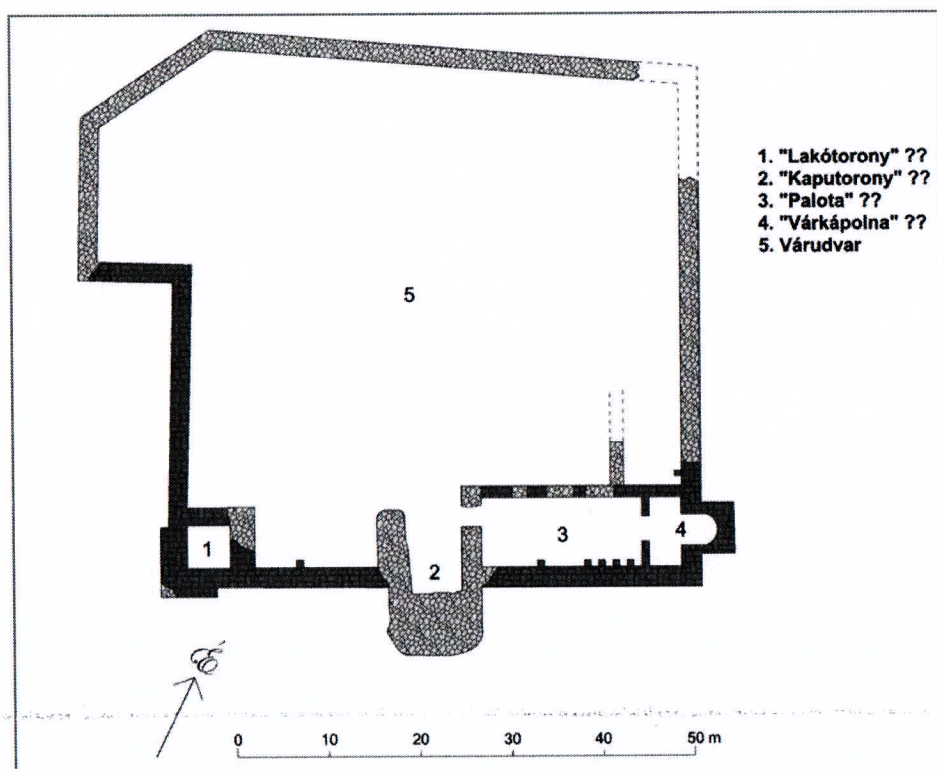
Az új erődtípus rövidesen elkészült, de létrejötté ellen a Veszprémi Káptalan tiltakozást jelentett be. Az egyház az őt ért sérelem miatt jogorvoslatért bírósághoz fordult, amely kötelezte a Vezsenyieket a birtokháborítás megszüntetésére.

A birtokvitából keletkezett pert végül a veszprémi káptalan javára ítélték meg, így a Vezsenyi família kénytelen volt elhagyni az új rezidenciát, helyette a közeli Nagyvázsony belterületén hoztak létre újabb szállást. A várat azonban a család kihalásáig a Vezsenyiek birtokolták, ahol közben rövid ideig a cseh husziták is megtelepedtek.

Később a Vezsenyi-birtokokat Mátyás király Kinizsi Pálnak adományozta, akkor ezt a várat is Kinizsi vár néven emlegették. Mivel a várnak hadászati szerepe nem volt így a Zádor-vár a 15. század első évtizedétől lakatlanná vált, sorsára hagyták a további évszázadokban, gazdátlanul így pusztulásnak indult.

A romos várat 1652-ben Zichy István kapta meg III. Ferdinándtól és egészen 1945-ig Zichy birtok.





A vár állapota

Építészeti (fal)maradványok

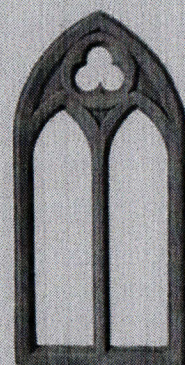
Mivel az erődítményben még nem történtek régészeti feltárások, csak a fennmaradt oklevelek és a felszínen jelenleg látható falmaradványok alapján élhetünk feltételezésekkel.

A várat a végvári rendszerbe nem tagolták be, történelmi szerepe jelentéktelen. Még az sem igazán tisztázott, hogy építése befejeződött, vagy félbeszakadt. Korában és tervezett funkcióját tekintve meglehetősen nagy kiterjedésű várnak indult, és ez romjaiban is megmutatkozik.

A ma fákkal-bokrokkal erősen benőtt területen az egykori építőmesterek egy 55 x 65 méteres részt vettek körbe magas kőfalakkal. A feltételezhető, hogy a déli oldalon egy szögletes kaputorony oltalmában lehetett a várudvarra bejutni.

Az egyik sarokban az öregtorony, míg a másikban a hosszúkas palotaszárny kapott helyet, maradványaik az elmúlt évszázadok alatt leomlott több méternyi omladék közepette még mindig jól kivehetőek. A lakóépület végén egy egyenes záródású, boltíves tetőre utaló jelekkel kápolna található. (Itt napjainkban egy fából ácsolt- rossz állapotú- kilátó található).

A vár többi részét jelentős omladék és növénytakaró borítja. Joggal feltételezhető, hogy az omladék és a növénytakaró további az épület együttesre vonatkozó információt rejt még maga alatt, amely kibontása, feltárása alapján meghatározható a vár felépítése, az épületek elhelyezkedése. Nem elhanyagolandó szempont, hogy harcok (hadászati szerepe nem lévén) a várat nem rongálták, ezért az aktuális rongálódás korára jellemző, de a korokkal változó átépítések nem változtatták az eredeti állapotot, így egy olyan épület együttest lehet vizsgálni és helyre állítani, amely magán hordozza a középkor sajátosságait.





A vár „életre keltésének” koncepciója

Jogi háttér, szerződéses környezet:

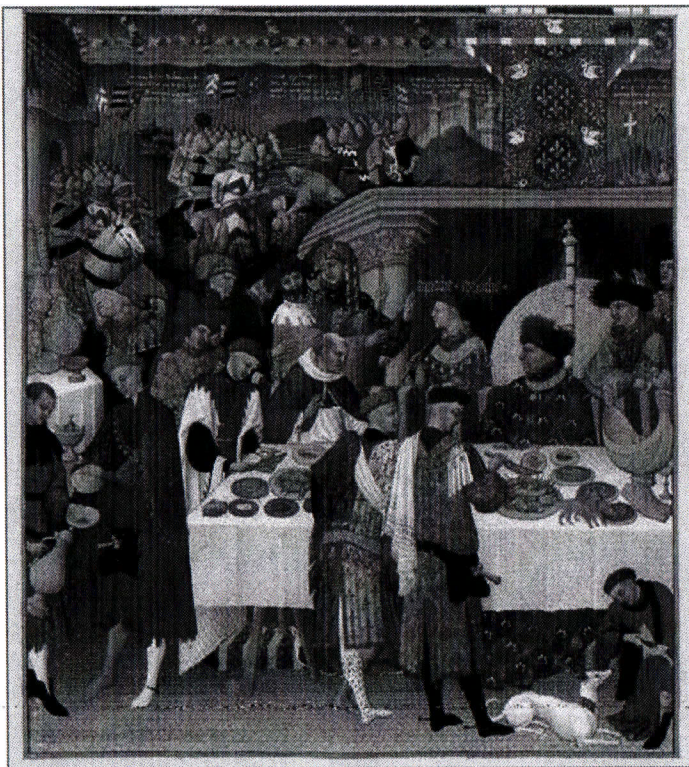
- A vár feltárása, helyreállítása, felújítása a Történelmi Emlékekért Alapítvány (TEA) - az alapítvány ügyvédi bejegyzési folyamat alatt van- támogatásával, közreműködésével történik.
- A TEA -bejegyzését követően- szerződést köt Pécsely Önkormányzatával 25+25 évre Zádorvárral kapcsolatos tevékenységek (feltárása, helyreállítása és a későbbiekben kulturális és turisztika üzemeltetése) céljából.
- A TEA beszerzi az illetékes hivataloktól, szakhatóságoktól a feladat elvégzéséhez szükséges engedélyeket, hozzájárulásokat.
- A TEA megbízást ad a levéltári kutatások elvégzésre, annak érdekében, hogy a fellelhető levéltári adatok figyelembe legyenek véve a történelem hiteles helyreállítás során. A levéltári dokumentumok a későbbiekben a látogatói tájékoztatás során -másolatban- bemutatásra kerülnek a látogatók, várhoz kapcsolódó ismereteinek bővítése céljából a kialakításra kerülő bemutató térben.
- A TEA szerződést köt a a régészeti munkák elvégzése céljából jogszabályoknak megfelelően régész szakemberrel és a területileg illetékes Múzeummal.
- A TEA szerződést köt a feltárás, helyreállítási építészeti tervező munkák elvégzése céljából a megfelelő tudással kompetenciával és tapasztalattal rendelkező építész stúdióval.

ZÁDORVÁR JÖVŐJE

“életre keltés”

- jogi háttér
- szerződéses környezet





A vár „életre keltésének” koncepciója

Pénzügyi háttér:

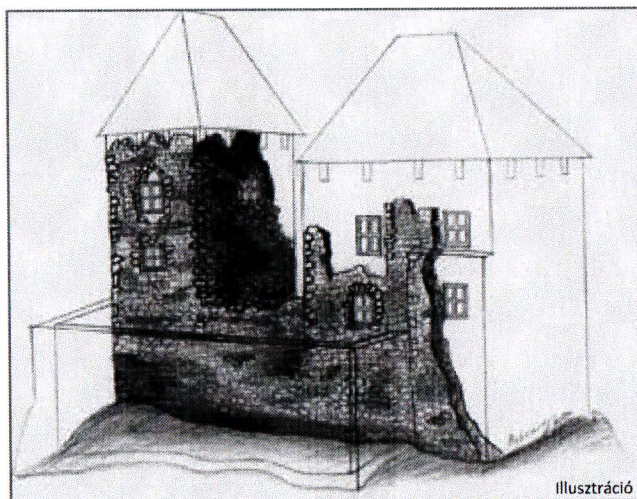
- A TEA vállalja a vár feltáráshoz, állagmegóvásához, felújításához szükséges pénzügyi háttér megteremtését alapítványi hozzájárulásból, pályázatokból, a tevékenységi körébe tartozó gazdasági tevékenység bevételeiből.
- A TEA nem tart igény Pécsely Önkormányzat részéről anyagi szerepvállalásra a Zádorvárral kapcsolatos feladatok tekintetében.
- A TEA vállalja (Pécsely Önkormányzatával megkötésre kerülő szerződés alapján) a felújítást követő turisztikai üzemeltetéssel kapcsolatos költségek biztosítását, a vár turisztikai célú aktivitásához tartozó kulturális és gazdasági tevékenységek bevételeiből.

ZÁDORVÁR JÖVŐJE

“életre keltés”

- pénzügyi háttér





A vár „életre keltésének” koncepciója

Felmérés

- A TEA, az építészeti tervezéssel megbízott iroda és a régész szakember(ek) bevonásával a Zádorvár felmérésének és feltárásának valamint építészeti koncepcióját elkészíti. Az építész iroda és a régész szakember a felmérés eredményét elemzi, dokumentálja, javaslatot tesz az építészeti, régészeti szempontok figyelembevételével a helyreállításra vonatkozóan.

Ásatás, régészet

- A régészeti feltárás és ásatás a megbízott régész és az illetékes múzeum bevonásával történik. A régészeti munkákat kijelölt/megízott régész vezeti/felügyeli, a régészeti, feltárási munkák esetlegesen PPKE/ELTE régész hallgatóinak bevonásával is történik. A régészeti feltárás nem szakmai munkáihoz a TEA első sorban helyi munkaerő bevonását tervezi, munkaszerződés alapján.
- Az ásatás eredménye a kor történelmi tudástárát gyarapítja, de a leletek megteremtik az alapot (múzeumi jóváhagyással) a leletek helyben történő látogató központbeli környezetben történő bemutatáshoz.

Állagmegóvás

- Az munkálatok során szükséges állagmegóvási munkákat a TEA építés vezetője végezteti el a vonatkozó engedélyek alapján a szükséges szakipari munkások bevonásával a feltárást végző szervezetek iránymutatása mellett.

LÁTOGATHATÓSÁG A FELMÉRÉS ÉS FELTÁRÁS ALATT...

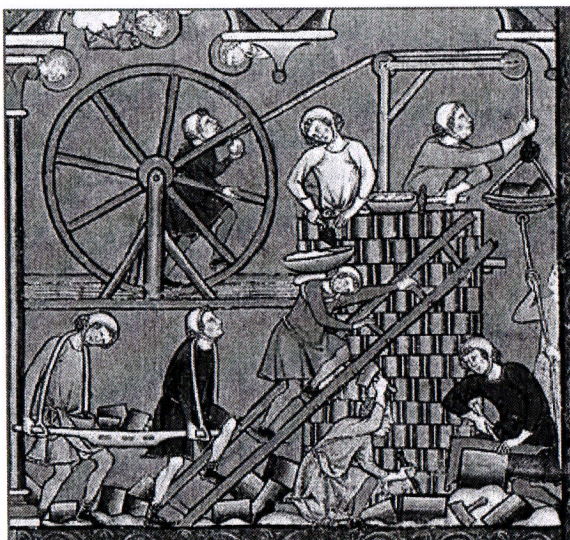
A TEA a feltárás alatt is folyamatosan biztosítja a vár látogathatóságát a feltárási munkákhoz igazodóan, de feltárási terület illetve a baleset veszélyes részek elzárása mellett.

ZÁDORVÁR JÖVŐJE

“életre keltés”

- felmérés
- ásatás, régészet
- állagmegóvás





ZÁDORVÁR JÖVŐJE

„életre keltés”

- újjáépítés

A vár „életre keltésének” koncepciója

Újjáépítés

A TEA az újjáépítés alapkoncepciójában azt tűzte ki célul, olyan formában kerüljön a középkori vár korhű részleges helyreállításra, mint az az építés során történt/megvalósult. A vár és épület részei az építés korának megfelelő látvánnyal és kinézettel fognak rendelkezni a helyre állítás befejeztével.

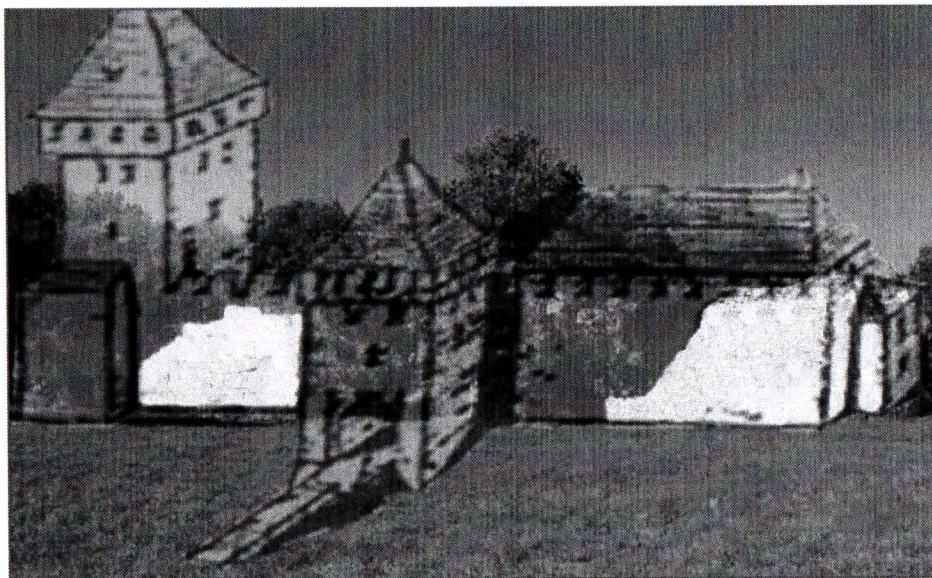
A TEA, az újjáépítési munkálatoknak bizonyos részét a kornak megfelelő eszközökkel, módszerekkel tervezi megvalósítani, hasonlóan, mint az a franciaországi Guédelon váránál történik - <http://www.guedelon.fr/en/>.

A „korhű módszerek és eszközök” használata a helyreállítás során a várnak csak bizonyos, előre meghatározott részeinél kerülnek alkalmazásra.

Ennek az újjá építési „módszer” segítségével szeretné a TEA bemutatni már az újjáépítés időszaka alatt is az ide látogatók számára, hogy milyen módon, eszközökkel történhetett a középkori vár építése.

Természetesen a költség hatékonyság, illetve a felújítási időszak rövidítése érdekében a modern építészeti/építkezési módok is alkalmazásra kerülnek megfelelő szakemberek közreműködésével.





A régi-új ZÁDORVÁR

- a megújult vár és
környezete

A vár „életre keltésének” koncepciója

A megújult vár...

A régészeti és helyreállítási munkákat követően a részlegesen megújított vár magán hordozza az eredeti építési korának jellegzetességeit.

Helyreállított, részben újra épített épületeiben kialakításra kerül az eredeti használati funkcióknak megfelelő belső környezet.

A váron belül kialakításra kerül, a kort és a korabeli vár életét bemutató „múzeum”, látogató központ.

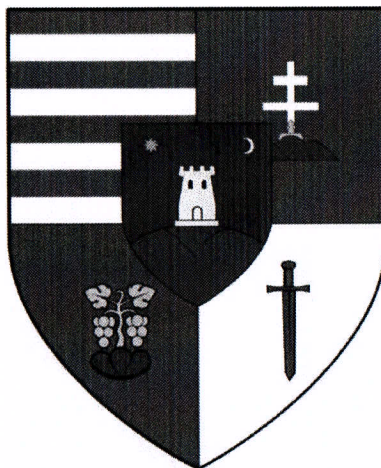
A turisztikai és kulturális hasznosítás maximális kihasználásának érdekében, a később megvalósítandó szolgáltatásokhoz kapcsolódó terek kialakítása, amelyek illeszkednek a vár középkori hangulatához.

A vár külső környezete...

A hosszabb távú tervekben szerepel a várkörnyezet (külső környezet) olyan módon történő kialakítása, amely bemutatja a várral közvetlen kapcsolatban levő élőterek (a vár építési korának megfelelő gazdálkodó falu) bemutatását korhű építészeti elemekkel, megoldásokkal.

KIEMELT CÉLJA A TEA-NAK, HOGY A MEGÚJULT ZÁDORVÁR LEGYEN EGY OLYAN HELYSZÍN, AHOL A LÁTOGATÓ(K) MEGISMERHETI(K) A KÖZÉPKORI VÁR ÉLETÉNEK JELLEGZETES VONÁSAIT, ÉPÍTÉSZETÉT ÉS ÉLETTERÉT.





Az „élő” vár koncepciója

Annak érdekében, hogy a várat egy igazán „élő” várrá lehessen varázsolni, fontos, hogy olyan „tartalom és kínálat” legyen elérhető, amelynek révén a vár aktívan be tud kapcsolódni a meglátogató várak sorába. A feladat csak akkor válik sikeressé, megfelelő mennyiségű és minőségű munka, emberi erőforrás és jelentős/szükséges anyagi ráfordítás történik.

Tervezett események, látványosságok (a teljesség igénye nélkül)

- A helyreállítás során nyílt „várépítő napok” szervezése;
- Középkori vár építésének bemutatása;
- Középkori vár életének bemutatása;
- Középkori tárgyi emlékek bemutatása (Látogató központ);
- Időszakos események, programok;
- Egyedi programok;
- Hagyományőrző programok;
- „Élő történelem óra” illetve „Vártábor” iskolás csoportok részére;
- Túra útvonal kiszolgálása – látványosság, pihenő hely;
- Olyan további programok, események, amelyekkel be lehet kapcsolódni az aktív turisztikai vérkeringésbe;
- stb.

Kapcsolatok

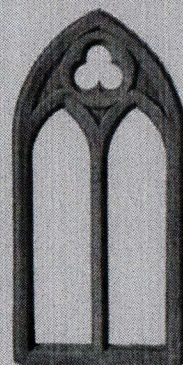
- Turisztikai szervezetekkel (pl. Lovasturizmus fejlesztése érdekében);
- Hagyományőrző szervezetekkel (pl.: Veszprém Megyei Várak Egyesülete);
- Tematikus (kulturális) szervezetekkel;
- stb.

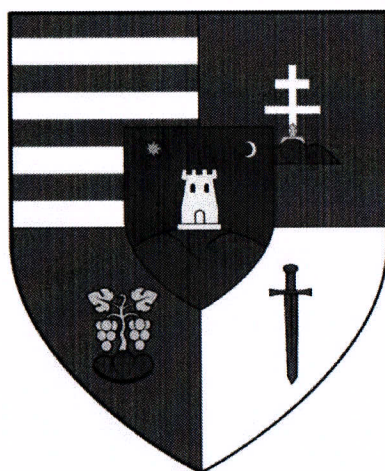
Marketing

- Honlap, facebook oldal, ahol nyomon követhetők a várral kapcsolatos események;
- Az eseményekhez, megjelenéshez kapcsolódó további marketing eszközök;
- Különböző helyi (Balaton felvidéki) és országos rendezvényeken való megjelenés;
- stb.

AZ ÉLŐ ZÁDORVÁR

- kultúra,
- turisztika,
- programok





AZ ÉLŐ ZÁDORVÁR

- jognyilatkozat
- Partnerek

A **“ZÁDORVÁR - egy középkori vár életre keltése”** dokumentumot és **„Az élő Zádorvár, azaz egy gótikus vár a jelenben”** koncepciót a Zádorvár feltárására, rekonstrukciójára és a hasznosítására vonatkozó stratégiai tervet a Globália Kft. (1039. Budapest, Attila u. 17.) Sági Gábor készítette.

A dokumentumban felüntetett (9. és 10. oldalakon) és használt címer Sági Gábor által készített címer és Sági Gábor szellemi tulajdonát képezi. A címer a későbbiekben, a TEA által megvalósításra kerülő zádorvári arculathoz és a Zádorvárhoz kapcsolódó, események, kiadványok során kerül felhasználásra.

A jelen dokumentumban feltüntetett megvalósítási koncepció a szerző szellemi tulajdona.

Felhasznált irodalom: www.jupiter.elte.hu; www.mult-kor.hu; www.varbarat.hu; wikipedia;
“Zádor- vár” Készítette: Szentpéteri Melitta Éva; “A Bakony őskori és középkori várai túramozgalom” Készítette: Orbán Imre

Készült: Budapest, 2015 augusztus 28.

Partnerek:

GLOBALIA

